

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a noua)

15 noiembrie 2023*

„Ajutoare de stat – Măsură de stat care prelungește licențele de jocuri de noroc acordate de
Țările de Jos – Decizie prin care se constată inexistența unui ajutor de stat –
Neinițierea procedurii oficiale de investigare – Dificultăți serioase – Drepturile procedurale ale
părților interesate”

În cauza T-167/21,

European Gaming and Betting Association, cu sediul în Etterbeek (Belgia), reprezentată de
T. De Meese, K. Bourgeois și M. Van Nieuwenborgh, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de B. Stromsky și J. Carpi Badía, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Regatul Țărilor de Jos, reprezentat de M. Bulterman, J. Langer și C. Schillemans, în calitate de
agenți,

intervenient,

TRIBUNALUL (Camera a noua),

compus din domnii L. Truchot, președinte, și H. Kanninen și doamna T. Perišin (raportoare),
judecători,

grefier: domnul A. Marghelis, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii,

în urma ședinței din 1 martie 2023,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

- 1 Prin acțiunea întemeiată pe articolul 263 TFUE, reclamanta, European Gaming and Betting Association, solicită anularea Deciziei C(2020) 8965 final a Comisiei din 18 decembrie 2020 privind cazul SA.44830 (2016/FC) – Țările de Jos – Prelungirea licențelor de jocuri de noroc în Țările de Jos (denumită în continuare „decizia atacată”), menționată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 15 ianuarie 2021 (JO 2021, C 17, p. 1).

Istoricul litigiului

- 2 Reglementarea neerlandeză privind jocurile de noroc se întemeiază pe un sistem de autorizații exclusive, sau licențe, potrivit căruia se interzice organizarea sau promovarea jocurilor de noroc, cu excepția cazului în care a fost eliberată o autorizație administrativă în acest sens.
- 3 Reclamanta este o asociație fără scop lucrativ, ai cărei membri sunt operatori europeni de jocuri și de pariuri online. La 8 martie 2016, aceasta a depus o plângere la Comisia Europeană în temeiul articolului 24 din Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 TFUE (JO 2015, L 248, p. 9), cu privire la un ajutor pretins nelegal și incompatibil cu piața internă, acordat de Regatul Țărilor de Jos mai multor operatori de loterii și alte activități de pariuri și jocuri de noroc din acest stat membru.
- 4 Plângerea viza, pe de o parte, o normă de politică generală adoptată de secretarul de stat neerlandez pentru securitate și justiție la 7 octombrie 2014 privind prelungirea până la 1 ianuarie 2017, în favoarea titularilor de licențe, a licențelor eliberate pentru pariuri sportive, pariuri pe cursele hipice, loterii și cazinouri, precum și, pe de altă parte, deciziile adoptate în temeiul acestei norme de Nederlandse Kansspelautoriteit (Autoritatea Neerlandeză pentru Jocuri de Noroc, Țările de Jos) la 25 noiembrie 2014, care reînnoiau șase licențe ce urmau să expire pentru loterii caritabile, pariuri pe evenimente sportive, loterie instantanee, loto și pariuri pe cursele hipice (denumite în continuare, împreună, „măsura contestată”).
- 5 În plângerea sa, reclamanta susținea în esență că, în temeiul măsurii contestate, autoritățile neerlandeze au acordat un ajutor de stat operatorilor titulari ai acestor licențe. Aceasta susținea că ajutorul menționat fusese acordat sub forma unei prelungiri a licențelor existente pe o bază exclusivă, fără ca autoritățile neerlandeze să fi solicitat plata unei remunerații la prețul pieței și fără ca acestea să fi organizat o procedură de atribuire a licențelor deschisă, transparentă și nediscriminatorie.
- 6 La 30 martie 2016, Comisia a transmis autorităților neerlandeze o versiune neconfidențială a plângerii, acestea răspunzând prin scrisoarea din 22 iulie 2016. Ulterior, prin scrisoarea din 16 august 2016, Comisia a adresat o cerere de informații autorităților neerlandeze, care au răspuns prin scrisoarea din 11 octombrie 2016.
- 7 Reclamanta a prezentat Comisiei observații suplimentare la 4 mai, la 28 iunie și la 17 noiembrie 2016.
- 8 La 30 mai 2017, Comisia a informat-o pe reclamantă cu privire la rezultatul evaluării sale preliminare. Aceasta a considerat că prelungirea licențelor titularilor de licențe existente pe o bază exclusivă nu implica transferul unor resurse de stat. În consecință, Comisia a considerat că măsura contestată nu constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. Se

indica totuși în mod explicit că această poziție nu era o poziție definitivă a Comisiei înseși, ci doar un prim aviz al serviciilor Direcției Generale Concurență, întemeiat pe informațiile disponibile și în așteptarea altor observații suplimentare pe care reclamanta ar putea dori să le formuleze.

- 9 Reclamanta a răspuns prin scrisoarea din 30 iunie 2017, în care a contestat aprecierea Comisiei și a furnizat informații suplimentare.
- 10 La 1 septembrie 2017, Comisia a adresat autorităților neerlandeze o cerere de informații suplimentare, care i-au fost furnizate la 7 decembrie 2017.
- 11 La 9 noiembrie 2018, Comisia a solicitat autorităților neerlandeze informații cu privire la reforma în curs a legislației privind jocurile de noroc în Țările de Jos.
- 12 La 19 februarie 2019, Senatul Țărilor de Jos a adoptat o nouă lege privind jocurile de noroc, care a intrat în vigoare la 1 aprilie 2021.
- 13 La 1 martie 2019, Comisia a invitat reclamanta să își exprime opinia cu privire la evoluția recentă a legislației care reglementează sectorul jocurilor de noroc în Țările de Jos.
- 14 Prin scrisoarea din 5 aprilie 2019, reclamanta a comunicat observațiile sale cu privire la adoptarea noii legi privind jocurile de noroc. În această scrisoare, reclamanta a susținut că adoptarea legii menționate nu a modificat și nu a înlăturat nelegalitatea ajutorului de stat vizat de plângere.
- 15 Prin scrisoarea din 27 iunie 2019, Comisia a informat-o pe reclamantă cu privire la concluzia sa preliminară potrivit căreia prelungirea licențelor exclusive în cauză nu conferea un avantaj operatorilor existenți și că, în consecință, măsura contestată nu constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.
- 16 La 22 august 2019, reclamanta s-a adresat în scris Comisiei pentru a o informa că își menține poziția potrivit căreia măsura contestată constituia un ajutor de stat.
- 17 Comisia a adresat autorităților neerlandeze cereri de informații prin scrisorile din 2 decembrie 2019 și 16 iunie 2020, la care acestea au răspuns prin scrisorile din 7 februarie și 18 septembrie 2020.
- 18 Procedura s-a încheiat prin adoptarea deciziei atacate.
- 19 În această decizie, Comisia a arătat că, în temeiul articolului 1 alineatul 1 litera a din wet houdende nadere regelen met betrekking tot kansspelen (Legea de completare a reglementării în materie de jocuri de noroc) din 10 decembrie 1964 (Stb. 1964, nr. 483), oferirea de activități de jocuri de noroc este interzisă în Țările de Jos în afară de cazul în care a fost acordată o licență în temeiul acestei legi. Potrivit articolului 3 din legea menționată, aceste licențe nu pot fi acordate decât dacă veniturile generate de activitățile de jocuri sunt transferate unor organizații care desfășoară activități în interes general.
- 20 Pe de altă parte, Comisia a constatat că articolul 2 litera b din besluit tot vaststelling van de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 6 van de Wet op de kansspelen (Kansspelenbesluit) [Decretul de stabilire a măsurii generale de administrare vizate la articolul 6 din Legea privind jocurile de noroc (Decretul privind jocurile de noroc)] din 1 decembrie 1997 (Stb. 1997, nr. 616) prevede printre altele că operatorii de jocuri care au obținut o licență în

temeiul legii neerlandeze privind jocurile de noroc sunt obligați să transfere veniturile generate din vânzarea de bilete de participare beneficiarilor specificați în licențe. Acest transfer trebuie să însumeze cel puțin 50 % din valoarea nominală a biletelor de participare vândute.

- 21 Comisia a considerat că, dacă statul membru acordă un drept exclusiv unui operator economic sau prelungeste acest drept și nu permite titularului acestui drept să perceapă mai mult decât randamentul minim necesar pentru a acoperi costurile de exploatare și de investiții legate de exercitarea dreptului, plus un profit rezonabil, această măsură nu conferă un avantaj beneficiarului. În astfel de împrejurări, nu se poate considera că beneficiarul dreptului exclusiv a obținut un avantaj pe care nu l-ar fi putut obține în condiții normale de piață.
- 22 Comisia a constatat că titularii licențelor erau obligați să vireze totalitatea veniturilor obținute din activitățile lor de jocuri de noroc, și anume încasările după deducerea cheltuielilor cu premiile atribuite și a costurilor rezonabile, unor organisme de interes general și că, prin urmare, acești operatori nu puteau realiza profit sau puteau să realizeze doar un profit care nu depășea un profit rezonabil. În plus, Comisia a considerat că datele financiare ale titularilor de licențe pentru perioada 2015-2016, furnizate de autoritățile neerlandeze, confirmau această analiză.
- 23 În consecință, Comisia a concluzionat că măsura contestată nu conferea niciun avantaj beneficiarilor săi și, prin urmare, nu constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

Concluziile părților

- 24 Reclamanta solicită Tribunalului:
 - anularea deciziei atacate;
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 25 Comisia, susținută de Regatul Țărilor de Jos, solicită Tribunalului:
 - respingerea acțiunii;
 - obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

- 26 În susținerea acțiunii formulate, reclamanta invocă două motive întemeiate, primul, pe încălcarea drepturilor sale procedurale ca urmare a refuzului Comisiei de a iniția procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE (denumită în continuare „procedura oficială de investigare”), în condițiile în care examinarea preliminară în sensul articolului 108 alineatul (3) TFUE (denumită în continuare „examinarea preliminară”) nu permitea înlăturarea tuturor îndoielilor privind existența unui ajutor, iar al doilea, întemeiat pe o eroare vădită de apreciere, întrucât Comisia a concluzionat că măsura contestată nu acorda un avantaj, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, titularilor de licențe.
- 27 Este necesar să se examineze mai întâi primul motiv.

28 Prin intermediul primului motiv, reclamanta susține că Comisia i-a încălcat drepturile procedurale prin faptul că nu a inițiat procedura oficială de investigare, în condițiile în care examinarea preliminară nu permitea înlăturarea tuturor îndoielilor privind existența unui ajutor. Acest motiv se împarte în trei aspecte întemeiate, primul, pe durata și pe circumstanțele examinării preliminare, al doilea, pe modificarea substanțială a analizei Comisiei în cursul examinării preliminare și, al treilea, pe faptul că Comisia a concluzionat în mod eronat, în decizia atacată, că nu mai exista nicio îndoială cu privire la aspectul dacă măsura contestată conferea un avantaj titularilor de licențe.

Cu privire la principiile aplicabile

29 Potrivit jurisprudenței, legalitatea unei decizii de a nu ridica obiecții, întemeiată pe articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul 2015/1589, depinde de aspectul dacă aprecierea informațiilor și a elementelor de care dispunea Comisia în cadrul procedurii preliminare de examinare ar fi trebuit să suscite în mod obiectiv îndoieli privind compatibilitatea unei măsuri de ajutor cu piața internă, având în vedere că, dacă există, astfel de îndoieli trebuie să determine deschiderea unei proceduri oficiale de investigare la care pot participa persoanele interesate menționate la articolul 1 litera (h) din acest regulament (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 38 și jurisprudența citată).

30 Această obligație este confirmată la articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul 2015/1589, în temeiul căruia Comisia este obligată să inițieze procedura oficială de investigare atunci când există îndoieli privind compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă, fără a dispune în această privință de o marjă de apreciere (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 22 decembrie 2008, British Aggregates/Comisia, C-487/06 P, EU:C:2008:757, punctele 113 și 185 și jurisprudența citată, Ordonanța din 25 iunie 2019, Fred Olsen/Naviera Armas, C-319/18 P, nepublicată, EU:C:2019:542, punctul 30, și Hotărârea din 20 iunie 2019, a&o hostel and hotel Berlin/Comisia, T-578/17, nepublicată, EU:T:2019:437, punctul 57).

31 În cazul în care un reclamant solicită anularea unei decizii de a nu ridica obiecții, el pune în discuție în esență faptul că decizia luată de Comisie cu privire la ajutorul în cauză a fost adoptată fără ca această instituție să inițieze procedura oficială de investigare, încălcând astfel drepturile sale procedurale. Pentru ca cererea sa de anulare să fie admisă, reclamantul poate invoca orice motiv de natură să demonstreze că aprecierea informațiilor și a elementelor de care dispune Comisia în cadrul fazei preliminare de examinare a măsurii notificate ar fi trebuit să dea naștere unor îndoieli privind compatibilitatea acestei măsuri cu piața internă. Cu toate acestea, utilizarea unor astfel de argumente nu poate avea drept consecință transformarea obiectului acțiunii și nici modificarea condițiilor de admisibilitate a acesteia. Dimpotrivă, existența unor îndoieli cu privire la această calitate și la această compatibilitate este tocmai proba care trebuie adusă pentru a demonstra obligația care îi revenea Comisiei de a iniția procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 39 și jurisprudența citată).

32 Dovada existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea cu piața internă a ajutorului în discuție, care trebuie căutată atât în împrejurările adoptării deciziei de a nu ridica obiecții, cât și în conținutul acesteia, trebuie făcută de solicitantul anulării acestei decizii, pe baza unei serii de indicii concordante (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 40 și jurisprudența citată).

- 33 În special, caracterul insuficient sau incomplet al examinării efectuate de Comisie în cursul procedurii de examinare preliminară constituie un indiciu al existenței unor dificultăți serioase în aprecierea măsurii în cauză, a căror prezență o obligă pe aceasta să inițieze procedura oficială de investigare (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 34 În plus, legalitatea unei decizii de a nu ridica obiecții, luată la finalul procedurii de examinare preliminară, trebuie apreciată de instanța Uniunii nu numai în funcție de informațiile de care dispunea Comisia la momentul la care a adoptat-o, ci și în funcție de elementele de care putea să dispună (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 42 și jurisprudența citată).
- 35 Or, informațiile de care Comisia „putea să dispună” le includ pe cele care apar ca fiind relevante pentru aprecierea care trebuie efectuată în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 29 de mai sus și a căror prezentare ar fi putut să o obțină, la cerere, în cursul procedurii administrative (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 36 Astfel, Comisia este obligată să desfășoare procedura de examinare a măsurilor în cauză cu diligență și cu imparțialitate, pentru a dispune, cu ocazia adoptării unei decizii finale de stabilire a existenței și, dacă este cazul, a incompatibilității sau a nelegalității ajutorului, de elemente complete și cât mai fiabile cu putință în acest sens (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 44 și jurisprudența citată).
- 37 Cu toate acestea, deși Curtea a statuat că, în cursul examinării existenței și a legalității unui ajutor de stat, poate fi necesar ca Comisia să meargă, dacă este cazul, dincolo de simpla examinare a elementelor de fapt și de drept aduse la cunoștința sa, nu se poate deduce din această jurisprudență că revine Comisiei sarcina de a căuta, din proprie inițiativă și în lipsa oricărui indiciu în acest sens, toate informațiile care ar putea prezenta o legătură cu cauza cu care este sesizată, chiar dacă asemenea informații s-ar afla în domeniul public (a se vedea Hotărârea din 2 septembrie 2021, Comisia/Tempus Energy și Tempus Energy Technology, C-57/19 P, EU:C:2021:663, punctul 45 și jurisprudența citată).
- 38 În consecință, controlul de către Tribunal al legalității unei decizii de a nu iniția procedura oficială de investigare ca urmare a lipsei unor dificultăți serioase nu se poate limita la identificarea erorii vădite de apreciere. Astfel, o decizie adoptată de Comisie fără inițierea procedurii oficiale de investigare poate fi anulată, ca urmare a omisiunii examinării contradictorii și aprofundate prevăzute la articolul 108 alineatul (2) TFUE, chiar dacă nu s-a dovedit că aprecierile efectuate de Comisie cu privire la fond erau eronate în drept sau în fapt (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 octombrie 2020, První novinová společnost/Comisia, T-316/18, nepublicată, EU:T:2020:489, punctele 88, 90 și 91 și jurisprudența citată). Controlul exercitat de Tribunal nu este, așadar, restrâns (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 iunie 2019, a&o hostel and hotel Berlin/Comisia, T-578/17, nepublicată, EU:T:2019:437, punctul 66).
- 39 Acestea sunt principiile jurisprudențiale și considerațiile în lumina cărora trebuie analizată argumentația reclamantei prin care aceasta urmărește să stabilească existența unor îndoeli care ar fi trebuit să determine Comisia să inițieze procedura oficială de investigare.
- 40 Tribunalul consideră oportun să examineze în primul rând al treilea aspect al primului motiv.

Cu privire la al treilea aspect al primului motiv, referitor la existența unui avantaj conferit titularilor de licențe

- 41 Prin intermediul celui de al treilea aspect al primului motiv, reclamanta susține în esență că Comisia a concluzionat în mod eronat în decizia atacată că nu rămânea nicio îndoială cu privire la aspectul dacă măsura contestată conferea un avantaj beneficiarilor săi. Acest aspect cuprinde în esență două critici întemeiate, prima, pe un avantaj pretins acordat titularilor de licențe, iar a doua, pe lipsa evaluării aspectului dacă licențele în cauză nu confereau un avantaj indirect organismelor cărora titularii licențelor menționate trebuiau să le transfere o parte dintre veniturile lor generate de activitățile de jocuri de noroc.
- 42 În ceea ce privește a doua critică, reclamanta apreciază că Comisia dispunea de informații și de elemente de probă care permiteau să se suspecteze existența unui avantaj indirect în favoarea organismelor cărora titularii de licențe trebuiau să le transfere o parte dintre veniturile lor generate de activitățile de jocuri de noroc. Or, omițând să examineze această împrejurare, Comisia nu ar fi fost în măsură să înlăture toate îndoielile cu privire la existența unui ajutor de stat, cu atât mai mult cu cât aceasta s-a întemeiat în mare măsură în decizia atacată pe obligația impusă titularilor de licențe de a transfera o parte dintre veniturile din activitățile de jocuri de noroc asociațiilor caritabile în cauză pentru a concluziona în sensul lipsei unui avantaj în privința titularilor de licențe. Potrivit reclamantei, faptul că aceste asociații caritabile sunt organisme fără scop lucrativ nu împiedică considerarea lor drept beneficiari indirecti ai ajutorului, dat fiind că entitățile fără scop lucrativ pot de asemenea oferi bunuri și servicii pe o piață și, prin urmare, pot fi considerate întreprinderi.
- 43 Comisia contestă acest argument, pentru motivul că organismele în cauză nu pot fi considerate întreprinderi care operează la niveluri de activitate ulterioare celor ale titularilor de licențe de jocuri de noroc, în sensul punctului 115 din Comunicarea sa privind noțiunea de „ajutor de stat” astfel cum este menționată la articolul 107 alineatul (1) [TFUE] (JO 2016, C 262, p. 1). În plus, Comisia consideră că argumentația reclamantei referitoare la această critică nu a fost invocată în plângerea sa ori în cadrul observațiilor sale ulterioare. În acest context, Comisia susține că nu era de competența sa să caute, din proprie inițiativă și în lipsa oricărui indiciu în acest sens, toate informațiile care puteau prezenta o legătură cu cauza cu care era sesizată, chiar dacă astfel de informații s-ar fi aflat în domeniul public.
- 44 În această privință, trebuie arătat, astfel cum s-a constatat în special la punctele 19 și 20 de mai sus, că din reglementarea neerlandeză privind jocurile de noroc supusă aprecierii Comisiei reiese că o parte dintre veniturile generate de activitățile de jocuri de noroc trebuiau să fie transferate de titularii licențelor exclusiv unor organisme de interes general, astfel cum sunt desemnate în licențe. În aceste condiții, Comisia nu putea ignora existența unei asemenea obligații în reglementarea neerlandeză în cauză.
- 45 De altfel, trebuie observat că, în decizia atacată, Comisia și-a întemeiat analiza privind lipsa unui avantaj pentru titularii de licențe tocmai pe obligația care le revine de a transfera o parte dintre veniturile lor unor organisme de interes general, astfel cum reiese în special din cuprinsul punctelor 49 și 54-57 din decizia atacată. Astfel, la punctul 49 din decizia atacată, Comisia a considerat că acordarea unor drepturi speciale sau exclusive fără o remunerație adecvată conformă cu tarifele pieței poate constitui o renunțare la veniturile statului și acordarea unui avantaj. Mai mult, din cuprinsul punctului 54 din decizia atacată reiese că, potrivit Comisiei, faptul că măsura contestată condiționează acordarea de licențe care permit exercitarea activităților de jocuri de noroc de obligația titularilor acestora de a transfera o parte dintre

veniturile care rezultă din aceste activități exclusiv unor organisme de interes general garantează că respectivii titulari nu vor obține mai mult decât randamentul minim necesar pentru acoperirea costurilor, plus un profit rezonabil. Prin urmare, ținând seama de existența obligației care le revine titularilor de licențe de a transfera o parte dintre veniturile lor organismelor de interes general, Comisia a concluzionat că măsura contestată nu conferea un avantaj și, prin urmare, nu constituia un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE (punctele 56 și 57 din decizia atacată).

- 46 Astfel, la momentul adoptării deciziei atacate, Comisia dispunea de informații cu privire la măsura contestată care ar fi trebuit să o determine să se întrebe dacă reglementarea neerlandeză privind jocurile de noroc nu era concepută astfel încât să orienteze transferul veniturilor generate de activitatea titularilor de licențe în cauză în principal către organisme de interes general desemnate în aceste licențe.
- 47 Astfel, trebuie amintit că s-a statuat deja că, în cadrul examinării unei măsuri, Comisia poate fi determinată să examineze dacă un avantaj poate fi considerat ca fiind acordat în mod indirect altor operatori decât destinatarul imediat al transferului resurselor de stat. În acest sens, instanța Uniunii a admis de asemenea că un avantaj acordat în mod direct anumitor persoane fizice sau juridice poate constitui un avantaj indirect și, prin urmare, un ajutor de stat în favoarea altor persoane juridice care sunt întreprinderi (a se vedea Hotărârea din 13 mai 2020, Germanwings/Comisia, T-716/17, EU:T:2020:181, punctul 75 și jurisprudența citată).
- 48 În această privință, trebuie arătat, pe de altă parte, că punctul 115 din Comunicarea Comisiei privind noțiunea de „ajutor de stat” precizează că un avantaj indirect poate fi acordat unei alte întreprinderi decât cea căreia i-au fost transferate în mod direct resursele de stat. În plus, punctul 116 din comunicarea menționată prevede că noțiunea de „avantaj indirect” include situația în care măsura este concepută astfel încât să orienteze efectele sale secundare către întreprinderi sau grupuri de întreprinderi identificabile. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit să ridice problema dacă măsura contestată nu oferea un avantaj indirect organismelor de interes general.
- 49 Or, nu se poate observa decât că, în pofida împrejurării potrivit căreia Comisia era informată despre această parte a reglementării neerlandeze privind jocurile de noroc, decizia atacată nu conține nicio mențiune cu privire la acest aspect.
- 50 Pe de altă parte, în ceea ce privește argumentul Comisiei potrivit căruia, prin obligarea titularilor de licențe să transfere o parte dintre veniturile lor unor organisme de interes general, autoritățile neerlandeze urmăresc obiective legate direct de ordinea publică și de morala publică, trebuie subliniat că în decizia atacată Comisia nu a examinat dacă organismele asociate măsurii contestate constituiau întreprinderi sau urmăreau misiuni de serviciu public.
- 51 În consecință, trebuie constatat că, în vederea adoptării deciziei atacate, Comisia nu a examinat dacă măsura contestată nu conferea un avantaj indirect organismelor cărora titularii licențelor trebuiau să le transfere o parte dintre veniturile lor. Procedând astfel, Comisia a exclus fără alte precizări ca această problemă să poată ridica dificultăți serioase în calificarea măsurii contestate drept ajutor de stat, pe care numai procedura oficială de investigare ar fi permis să le elucideze. Or, ca urmare a lipsei totale a unei investigații adecvate din partea Comisiei în stadiul examinării preliminare privind aspectul dacă măsura contestată nu conferea un avantaj indirect acestor organisme, aceasta chiar dacă transferul unei părți dintre veniturile generate de activitatea

titularilor de licențe către organisme de interes general desemnate în aceste licențe constituia una dintre caracteristicile principale ale reglementării în litigiu, lipsa examinării acestui aspect în decizia atacată nu permite excluderea existenței unor dificultăți serioase în ceea ce o privește.

- 52 În aceste împrejurări, al treilea aspect al primului motiv trebuie admis în măsura în care privește critica întemeiată pe avantajele indirecte acordate organismelor cărora titularii de licențe trebuie să le transfere o parte dintre veniturile lor generate de activitățile de jocuri de noroc, fără a fi necesar să se examineze celelalte argumente invocate de reclamantă în cadrul primului și al celui de al doilea aspect.
- 53 Prin urmare, decizia atacată trebuie anulată, fără a fi necesară examinarea celui de al doilea motiv invocat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 54 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a căzut în pretenții, se impune ca, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, să fie obligată să suporte și cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă, conform concluziilor acesteia.
- 55 Pe de altă parte, potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.
- 56 Prin urmare, trebuie să se statueze că Regatul Țărilor de Jos suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a noua)

declară și hotărăște:

- 1) Anulează Decizia C(2020) 8965 final a Comisiei din 18 decembrie 2020 privind cazul SA.44830 (2016/FC) – Țările de Jos – Prelungirea licențelor de jocuri de noroc în Țările de Jos.**
- 2) Obligă Comisia Europeană să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de European Gaming and Betting Association.**
- 3) Regatul Țărilor de Jos va suporta propriile cheltuieli de judecată.**

Truchot

Kanninen

Perišin

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 15 noiembrie 2023.

Semnături